

Zakaj je Angela Merkel *kanclerka* in ne *predsednica vlade*

Zala Šmid

Oddelek za prevajalstvo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
 Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
 zallasmid@gmail.com

Izveček

Politična sistema Slovenije in Nemčije se razlikujeta, zaradi česar se razlikujejo tudi poimenovanja političnih institucij in funkcij. V članku bom poskusila s pomočjo vzporednega korpusa prevodov Evrokorus in enojezičnih korpusov ugotoviti, kakšne prevajalske rešitve so najbolj pogoste. Zanima me tudi, kaj ponujajo dvojezični slovarji, enciklopedije in uradne strani institucij, in kaj kaže dejanska raba v časopisih ipd. Domnevam, da se izrazi iz nemščine večinoma prevajajo s slovenskimi ekvivalenti in pridevnikom *nemški*, ter brez njega, kadar besedila omenjajo le institucije na splošno, ne v povezavi z določeno državo.

1. Uvod

Zaradi različnosti političnih sistemov Nemčije in Slovenije je prevajanje poimenovanj političnih institucij in funkcij težavno. V slovenskem jeziku zaenkrat namreč ne obstaja vir, ki bi dovolj natančno razložil nemško politično ureditev. Iskati je tako potrebno na različnih koncih – od slovarjev, korpusov in leksikonov do referenčnih časopisov, kot je npr. Delo. Pomagamo si lahko tudi z uradnimi stranmi Evropske unije, vendar pa moramo za tak pristop v mislih že imeti določene prevodne različice, ki jih nato le preverjamo.

2. Metoda raziskovanja

Pri svojem raziskovanju sem najprej preverila nemški politični sistem. Za osnovo sem si izbrala diagram, ki je na sliki 1. Nato sem vseh 15 nemških poimenovanj (tabela 1) preverila v Debenjakovem Velikem nemško-slovenskem slovarju in Evrotermu oz. Evrokorpusu. Izpisala sem si tudi poimenovanja, ki jih v zvezi z Nemčijo navajajo Veliki splošni leksikon, uradne strani Evropske unije in članki v sobotni izdaji časnika Delo, ki so bili izdani med 1. septembrom in 30. novembrom 2009. Vse možnosti sem nato pregledala v referenčnem korpusu slovenskega jezika FidaPLUS in se nato na podlagi nemških člankov in pogostosti uporabe odločila za nekakšen sistem poimenovanj, ki jih je najboljše uporabljati.

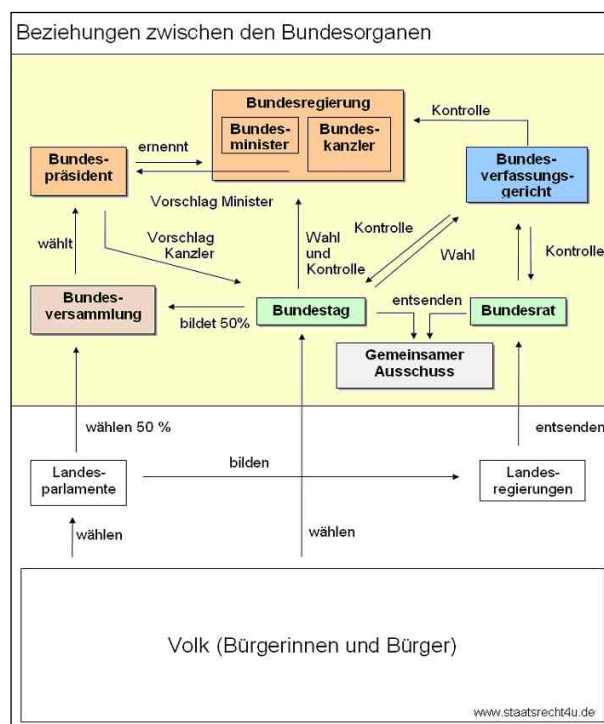
3. Nemški politični sistem

Zvezno republiko Nemčijo sestavlja 16 zveznih dežel, ki so delno suverene, zato politični procesi potekajo na dveh ravneh: na deželni in zvezni oz. državni. Poimenovanja političnih institucij in političnih funkcij v posameznih deželah imajo načeloma predpono *Land-*, razen v Berlinu, Bremnu in Hamburgu, ki so mestne dežele (Stadtstaat) in so drugače organizirane. Poimenovanja ustanov in funkcij na zvezni ravni pa imajo predpono *Bund-*. Vsaka dežela ima svoj deželni zbor, vlado, ustavno sodišče, ministrstva in predstavnike vseh teh ustanov, ki posamezne dežele zastopajo na državni ravni.

Podobno politično ureditev ima tudi Avstrija, v času svojega obstoja pa jo je imela tudi bivša SFRJ.¹ Zaradi tega so

¹ Socialistična federativna republika Jugoslavija

prevodi poimenovanj državnih institucij vseh treh držav v slovenščino pogosto identični, na kar moramo biti pozorni pri korpusnem raziskovanju in vsak zadetek obravnavati posamično.

Slika 1: Nemški politični sistem

4. Prevajanje v slovenščino

4.1. Kje iskati?

Pri prevajanju poimenovanj nemških političnih institucij in funkcij v slovenščino ne smemo popolnoma zaupati Debenjakovemu Velikemu nemško-slovenskemu slovarju, saj nam ne ponuja točnih in pravih prevodov. Za *Bundestag* in *Bundesversammlung* nam na primer ponudi kar isti prevod – zvezni parlament – čeprav je *Bundestag* v resnici zvezni parlament, medtem ko je *Bundesversammlung* posebej sklicana zvezna skupščina, ki izvoli predsednika države. Prav tako vseh prevodov ne moremo najti niti v večjezični terminološki zbirki

Evroterm niti v vzporednem korpusu prevodov Evrokorus. Poleg tega ne obstaja gradivo, ki bi v slovenščini dovolj podrobno opisovalo politični sistem Nemčije. V Velikem splošnem leksikonu sicer najdemo nekaj izrazov, a jih nekaj vseeno manjka. V spodnji tabeli so tako navedeni predlogi Debenjakovega slovarja, Evrokorusa oz. Evroterma ter morebitni tretji predlog in njegov vir. Z odebeljenim tiskom je označena različica, za katero sem se predvsem na podlagi pogoste uporabe v referenčnih virih odločila, da je najprimernejša za uporabo v slovenskih medijih in ostalih pisnih gradivih

4.2. Utemeljitev odločitev

Za označene različice sem se odločila na podlagi nemških člankov o njihovem političnem sistemu. Pri institucijah in funkcijah na deželni ravni glede na rabo in zaradi lažjega razumevanja velja obdržati pridevnik *deželni* ali pa za poimenovanjem institucije kot levi prilastek dodati *dežele* + *ime* (npr. *Bavarske*). Pri poimenovanju ustanov in njihovih predstavnikov na državni ravni pa lahko obdržimo ali pridevnik *zvezni* ali pa ga zamenjamo s pridevnikom *nemški*, saj je potem jasno, da mislimo institucijo, ki je skupna celotni zvezni republiki.

Nemški izraz	Debenjakov predlog	Evroterm/ Evrokorus	Tretji predlog	Vir 3. predloga
Bundesrepublik	zvezna republika	zvezna republika	/	/
Bundespräsident	zvezni predsednik	/	/	/
Bundeskanzler	zvezni kancler	zvezni kancler	/	/
Bundesrat	zvezni svet	/	bundesrat / predstavništvo nemških zveznih dežel	Delo
Bundestag	zvezni parlament	spodnji dom parlamenta	bundestag	Delo
Bundesregierung	zvezna vlada	zvezna/federalna vlada	/	/
Bundesminister (für...)	zvezni minister (za...)	zvezni minister (za...)	(nemški) minister (za...)	Delo
Bundesministerium	zvezno ministrstvo	zvezno ministrstvo	ministrstvo	Delo
Bundesversammlung	zvezni parlament	/	(nemška) zvezna skupščina	Delo, Dnevnik (FidaPLUS)
Bundesverfassungsgericht	zvezno ustavno sodišče	/	/	/
Ministerpräsident	predsednik vlade	ministrski predsednik	ministrski predsednik dežele	Delo, Dnevnik (FidaPLUS)
Landesminister	/	/	deželni minister (za...)	Delo (FidaPLUS)
Landesregierung	deželna vlada	deželna vlada	/	/
Landtag	deželni zbor/parlament	/	landtag, deželni parlament	Dnevnik (FidaPLUS)
Landesverfassungsgericht	ustavno sodišče	/	deželno ustavno sodišče	http://eur-lex.europa.eu

Tabela 1: Predlogi prevodov

4.3. Prevajanje posebnosti

Prevajanja se ne smemo lotiti tako, da bi slovenskim ekvivalentom le dodali pridevnik nemški. Slovenija je po ureditvi republika, kar pomeni, da nima ustanov na deželni ravni. Poleg tega so nemška poimenovanja določenih institucij in političnih funkcij specifična, značilna le za Nemčijo in jih zato lahko pustimo kar v nemškem jeziku.

Tako na primer *Bundestag*, *Bundesrat* in *Landtag* lahko prevedemo, kot je navedeno v zgornji tabeli (to predlaga Veliki splošni leksikon), lahko pa jih tudi obdržimo v nemščini, le zapišemo z malo začetnico, in ne bo dvoma, da je govora o Nemčiji. Odločamo se seveda na podlagi izobraženosti bralca – v kolikor menimo, da bralci nemške politične ureditve ne poznajo, lahko uporabimo nemško različico, ki jo za vejico ali

v oklepaju v slovenščini razložimo, v nadaljnjem besedilu pa nato uporabljamo le nemški izraz.

4.3.1. Kancler

Posebnost Nemčije pa je tudi poimenovanje za predsednika vlade: *kancler*. Edini preostali državi, v katerih se to poimenovanje poleg Nemčije še uporablja, sta Avstrija in Švica, vendar je funkcija v Švici povsem drugačna (tam to ni predsednik vlade), Avstrija pa je to poimenovanje prevzela šele po letu 1918. Nemški prostor poimenovanje kancler pozna že od leta 1867, ko je bila ustanovljena Severnonemška konfederacija in je Otto von Bismarck postal prvi in za dolgo časa edini zvezni kancler. Med letoma 1871 in 1945 v Weimarski republiki in obeh rajhkih sicer ni obstajal izraz *Bundeskanzler*, nadomestil ga je namreč izraz *Reichskanzler* (kancler nemškega rajha), vendar pa je po letu 1949 v uporabi zopet prvi izraz. Nemčija je takrat zopet postala zvezna republika, Konrad Adenauer pa prvi zvezni kancler. Poimenovanje ima torej v nemškem prostoru historičen izvor in je posebnost tega prostora, zato ga nikakor ne smemo prevajati s predsednikom vlade ali ministrskim predsednikom.

http://www.mf.gov.si/slov/proracun/zaklj_racun_2003/ZR2_003_III_2_131.pdf (Dostop: 3. 12. 09)

http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/fink1849.pdf (Dostop: 6. 12. 09)

http://baza.svarog.org/sociologija/teorija_drzave/ustavna_ur_editev_nemcije.php (Dostop: 6. 12. 09)

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/germany/index_sl.htm (Dostop: 6. 12. 09)

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Nemcija> (Dostop: 6. 12. 09).

5. Zaključek

Prevajanje poimenovanj političnih ustanov in funkcij iz nemščine v slovenščino je zapleteno, saj moramo najprej poznati nemško politično ureditev in njene specifičnosti, šele nato smo lahko zagotovo prepričani, da poznamo ustrezen prevod in tako ne bomo uporabili izraza, ki se ne sklada s političnim sistemom Nemčije. Na žalost nam je Veliki nemško-slovenski slovar v pomoč le v nekaterih primerih, pri ostalih poimenovanjih si moramo pomagati z internetnimi viri. Predvsem pa se moramo odločiti za nek sistem in vsa poimenovanja prevajati na enak način. Pri ustanovah na državni ravni tako uporabimo pridevnik *zvezni* ali *nemški*, pri tistih na deželni ravni pa pridevnik *deželni*. Nikakor pa ne smemo preprosto vzeti slovenskega ekvivalenta in mu dodati pridevnik *nemški*.

6. Literatura

Debenjak, Božidar, 1994: Veliki nemško-slovenski slovar [Računalniška datoteka]. Ljubljana: DZS

Javornik, Marija, 1998: Veliki splošni leksikon: v osmih knjigah. Ljubljana: DZS. 2812

Miholič, Andrej, 2009. Zmagoslavje Angele Merkel, erozija socialnih demokratov. Delo, 26. sept. str. 6

Žerjavič, Peter, 2009. Nemčija: »Prevladala želja po soglasju«. Delo, 21. nov. str. 6

Žerjavič, Peter, 2009. Še tretji odstop v dveh dneh. Delo, 28. nov. str. 7

Žerjavič, Peter, 2009. Spet ovire za Lizbono v Nemčiji. Delo, 18. sept. str. 6

<http://www.fidaplus.net/> (Dostop: 12. 12. 09)

<http://evrokorporus.gov.si/> (Dostop: 3. 12. 09)

<http://evroterm.gov.si/index.php> (Dostop: 3. 12. 09)

<http://www.dnevnik.si/novice/svet/> (Dostop: 10. 12. 09)

[\[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62006B0236:SL:HTML\]\(http://lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62006B0236:SL:HTML\) \(Dostop: 1. 12. 09\)](http://eur-</p></div><div data-bbox=)